

**LAAJA HYVINVOINTIKERTOMUS
2021–2025**

JA

**HYVINVOINTISUUNNITELMA
2025–2029**

Johdanto

Kunnan lakisääteinen tehtävä on edistää kuntalaisten hyvinvointia ja terveyttä. Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisestä käytetään lyhennettä HYTE.

Sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämistä koskeva laki 6§ velvoittaa kuntia edistämään asukkaidensa terveyttä ja hyvinvointia. Lain mukaan kunnan on omassa strategisessa suunnittelussaan asetettava hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseksi tavoitteet ja määritellä niitä tukevat toimenpiteet. Päätöksenteossa tulee ottaa huomioon mahdolliset vaikutukset ihmisten hyvinvoinnille ja terveydelle kaikissa ikäryhmissä. Tätä varten kunnassa tulee laatia valtuustokausittain laaja hyvinvointikertomus ja suunnitelma.

Hyvinvointikertomuksen ja -suunnitelman laatiminen on yksi lain vaatimuksista. Asiakirja on työkalu, jonka avulla voimme suunnitella, edistää, seurata ja arvioida kaiken ikäisten kuntalaistamme hyvinvoinnin ja terveyden tilaa. Se tukee myös kuntamme strategista johtamista ja päätöksentekoa.

Hyvinvoinnin, terveyden ja turvallisuuden edistäminen on poikkihallinnollista ja jossa olennaisena osana on yhteistyö myös järjestöjen, yhteisön ja kolmannen sektorin kanssa. Kunnan on nimettävä tälle työlle vastuutaho, joka koordinoi ja ohjaa hyvinvointityötä. Ranulla koordinoivastuu on sivistysjohtajalla. Hyte-työstä vastaa kunnanhallituksen nimeämä poikkihallinnollinen työryhmä.

Ranuan kunnan HYTE-työn tavoitteina on:

- **kaventaa asukkaiden hyvinvointi- ja terveyseroja,**
- **lisätä koettua hyvinvointia, terveyttä ja toimintakykyä,**
- **ehkäistä sairauksia, tapaturmia ja syrjäytymistä,**
- **vahvistaa mielenterveyttä ja osallisuutta sekä**
- **vaikuttaa kuntatalouteen ennaltaehkäisemällä hyvinvoinnin ja terveyden ongelmia.**

Hyvinvointikertomus kuvaa kuntalaisten hyvinvoinnin nykytilaa havaintojen ja tilastojen pohjalta. Tilastotietoja kerätään pääasiassa valtakunnallisilla kyselytutkimuksilla, joista kaikkien tuloksia ei pieneen vastaajamäärän takia saada kuntakohtaisina. Tulokset esitetään indikaattoreina, joissa HYTE-lukuja vertaillaan paitsi koko maahan ja Lappiin, myös joukkoon kuntia jotka ovat väkiluvultaan Ranuan kaltaisia. Valittuina ovat Posio, Salla, Ylitornio ja Pello. Kunnan HYTE-työn ja suunnitelman toteutumisesta raportoidaan valtuustolle vuosittain erillisellä raportilla.

Hyvinvointisuunnitelmaan on puolestaan asetettu tavoitteita ja toimenpiteitä, joilla kuntalaistemme hyvinvoinnin ja terveyden tilaa pyritään entisestään parantamaan. Ranuan valtuusto on hyväksynyt laajan hyvinvointisuunnitelman valtuustokaudelle 2021–2025.

Sisällysluettelo

OSA I HYVINVOINTIKERTOMUS VALTUUSTOKAUDELTA 2021–2025

Keskeiset opit valtuustokaudelta.....	5
Tiivistelmä tehdyistä toimenpiteistä.....	6
Hyvinvointityön yhteistyökumppanit ja verkostot.....	7
Terveystiedon edistäminen kuntajohdossa.....	8
Sote ja pelastustoimi kunnilta hyvinvointialueille.....	9
Vaikuttava ja osallistava Ranua.....	10
Yhdistykset ja elinvoimaiset kylät osana kunnan hyvinvointityötä.....	11
Valtuustokauden 2021–2025 hyvinvointityön strategiset painopisteet	13
Liikunta edistää hyvinvointia ja terveyttä.....	17
Ranua kutsuu harrastamaan ja viihtymään luonnossa....	19
Kulttuuri rakentaa yhteisöllisyyttä.....	20
Nuorisotyö osana hyvinvointia Ranualla.....	21
Kirjasto – tiedon, kulttuurin ja kohtaamisen tila.....	22
Tuettu kotoutuminen Ranualla.....	23
Hyvää asumista Ranualla.....	24
Työllisyys elinvoimamateriaalijana.....	25
HYTE-kerroin, prosessi-indikaattorit	26

OSA II VÄESTÖN HYVINVOINNIN TILA

Kunnan tekemä työ terveyden ja hyvinvoinnin edistämiseksi.....	28
Väestön hyvinvointia ja sen eteen tehtyä työtä kuvaavat indikaattorit.....	29
Väestörakenne ja ennuste Ranualla.....	30
Koulutus ja työllisyys.....	31
Sosiaali- ja terveydenhuolto.....	32
Turvallisuus.....	33
Varhaisnuoret ja nuoret.....	34
Lapset ja lapsiperheet.....	35
Ikäihmiset.....	36

OSA III HYVINVOINTISUUNNITELMA VALTUUSTOKAUDELLE 2025–2029

Johdanto.....	38
Strategiset painopisteet.....	39
Lapset ja nuoret.....	40
Työikäiset	41
Ikäihmiset.....	42

OSA I

HYVINVOINTIKERTOMUS
VALTUUSTOKAUDELTA
2021-2025

Keskeiset opit valtuustokaudelta

NELJÄ VUODENANKAA
kivet, kessi, työkalu, lähti
Erkki Sattela
pronssi 2005

Valtuustokauden 2021–2025 aikana valmistuneet ja uudet päätetyt suuret investoinnit ovat olleet merkittäviä parannuksia lasten ja nuorten elinoloihin. Uuden monitoimikeskus Kerkän valmistuminen paransi merkittävästi oppilaiden sekä kuntalaisten palveluja. Kerkässä toimii yhtenäiskoulun alaluokat, liikunta- ja ruokasali sekä kirjaston uudet tilat.

Valtuuston päätökset uudesta 90-paikkaisesta päiväkotit Hillankukasta sekä Kaarnasta, uusista yhtenäiskoulun yläluokkien sekä lukion tiloista, ovat osoittaneet tärkeiksi veto- ja pitovoimatekijöiksi.

Myös kouluterveyskyselyt ovat osoittaneet, että lasten ja nuorten kouluviihtyvyys ja yhteisöllisyys ovat parantuneet. Haasteina ovat mielen hyvinvoinnin ja liikunnan vähäisyys. Kiusaaminen on vähentynyt merkittävästi, mutta yksikin tapaus on silti liikaa. Nuorille ja lapsille on runsas tarjonta ja Monkkari 2.0 on merkittävä palvelujen tarjoaja yhdessä kolmannen sektorin toimijoiden kanssa.

Luonto- ja lähiliikuntapaikkojen kohentaminen, uudistaminen sekä uudisrakentaminen luovat kuntalaisille merkittävästi edellytyksiä oman elämänlaadun ylläpitämiseen ja parantamiseen. Eri ikäryhmille on pystytty tarjoamaan laadukkaita ja vaihtelevia harrastusmahdollisuuksia siten, että harrastamisen suhteen on pystytty olemaan maltillisia hinnoittelussa. Kunnassa tehdään laaja-alaisesti yhteistyötä kunnan eri hallintokuntien, kolmannen sektorin toimijoiden sekä seurakunnan kanssa.

Osallisuus on otettu hyvin huomioon kuluneella valtuustokaudella. Valtuustokauden päättymisvuonna osallistava budjetointi ei enää toteutunut. Osallistavasta budjetoinnista saatiin kuitenkin hyviä kokemuksia. Osallisuutta on lisätty lasten ja nuorten kuulemistilaisuuksilla, ikäihmisten paneeleilla ja järjestöilloilla. Valtuustokauden aikana kuntalaisia on haastettu kyselyillä sekä eri teemaisilla työpajoilla.

Aktiivisuuteen ja yhteisöllisyyteen on hyvä lisätä resursseja, yhdessä kuntalaiset ovat enemmän ja tyytyväisimpiä.

Tiivistelmä tehdyistä toimenpiteistä

IKÄLUOKILLE YHTEISET

- Tuettu taloudellisesti yhdistyksiä ja järjestöjä
- Tarjottu järjestöille maksuttomat tilat Toivolasta ja kansalaisopiston talosta
- Uudistettu kunnan internet-sivut
- Kohennettu ulkoilualueita ja reitistöjä
- Kulttuuritapahtumia
- Osallistava budjetointi

LAPSET JA LAPSIPERHEET

- Uusi yläkoulu, lukio ja Kaarna rakennettu
- Uusi päiväkoti Hillankukka rakennettu
- Koulunuorisotyö vakinaistettu
- UNICEFin Lapsiystävällinen kunta tunnustus
- Lastenkulttuurin tarjonta (varhaiskasvatus ja ja koulut)
- Yhteisöllisen oppilashuoltoryhmän kokoukset
- Etsivä Nuorisotyö
- Tarjottu kesätöitä kunnan nuorille
- Harrastamisen Suomen mallin hanke, Ranua harrastaa
- Kouluterveyskysely teetetty
- Erillinen hyvinvointikysely
- Nuorisotilojen aukiolo
- Perhekeskustoiminnan käynnistäminen ja jalkauttaminen
- Lasten ja päättäjien paneeli

TYÖIKÄISET

- Kulttuuritapahtumia
- Näyttelyt kirjastoissa
- Kansalaisopiston ja liikuntatoimen puolesta järjestettyjä liikuntaryhmiä
- Liikuntapaikkojen rakentaminen ja liikuntareitistöt
- Osallistava budjetointi
- Kuntalaiskyselyt

IÄKKÄÄT

- Vanhusneuvoston toiminta
- Kirjaston ja Monkkari 2.0:n Digineuvonta
- Kansalaisopiston kurssitarjonta
- Ikäihmisten teemapaneelit

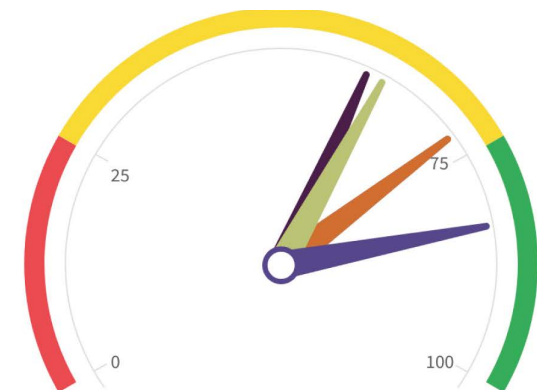
Hyvinvointityön yhteistyökumppanit ja verkostot

Terveydenedistamis- aktiivisuus kuntajohdossa

Ranuan vuosivertailu osoittaa sen, että terveydenedistamisaktiivisuus on kehittynyt merkittävästi myös kaudella 2021–2025.

Kuntalaisten osallisuutta on parannettu ja kuntajohto on sitoutunut hyvinvointi- ja turvallisuustyöhön. Kehitettävää on seuranta- ja tarveanalyseissa sekä raportoinnissa valtuustolle kuntalaisten hyvinvointiin liittyvistä asioista kuten terveydentilasta, elintaivoista ja koetusta osallisuudesta.

Pisteet	2025	2023	2021
Kuntajohto	70	47	74
Sitoutuminen	72	36	92
Johtaminen	72	58	75
Seuranta ja tarveanalyysi	60	50	100
Voimavarat	62	62	50
Osallisuus	83	29	54

Lue lisää:
[Tulokset - TEAviisari - Ranuan kuntajohto](#)

Sote ja pelastustoimi kunnilta hyvinvointialueille

Organisatorinen ja hallinnollinen muutos sekä siihen liittyvää itsearviointia

Sosiaali- ja terveydenhuollon palvelut sekä pelastustoimi siirtyivät kunnilta hyvinvointialueiden vastuulle vuoden 2023 alusta. Pelastustoimen osalta muutos ei ollut niin suuri, koska sen osalta tehtiin hallinnollinen muutos jo 2018. Tästä isosta, hallinnollisesta muutoksesta huolimatta kunnilla on edelleen kuntalakiin perustuva vastuu huolehtia asukkaidensa hyvinvoinnin, terveyden ja turvallisuuden edistämisestä. Ranuan kunta on tehnyt tiivistä yhteistyötä hyvinvoinnin, terveyden ja turvallisuuden yhdyspintatyössä Lapin hyvinvointialueen kanssa vuosien 2023–2025 aikana.

Yhteistyö, yhteistyön rakenteet ja yhteistyön muodot ovat kehittyneet kyseisellä ajanjaksolla. Edelleen on kehitettävää ja edunvalvontaa on tehtävä paikalliset olosuhteet, tarpeet ja resurssit huomioiden. Hyvinvointialueiden haastava talous sekä Lapin hyvinvointialueen sisäinen ristiriita tulee saada kestäväälle pohjalle niin, että vastakkainasettelusta päästään yhteisen hyvän eteen tehtävään työhön.

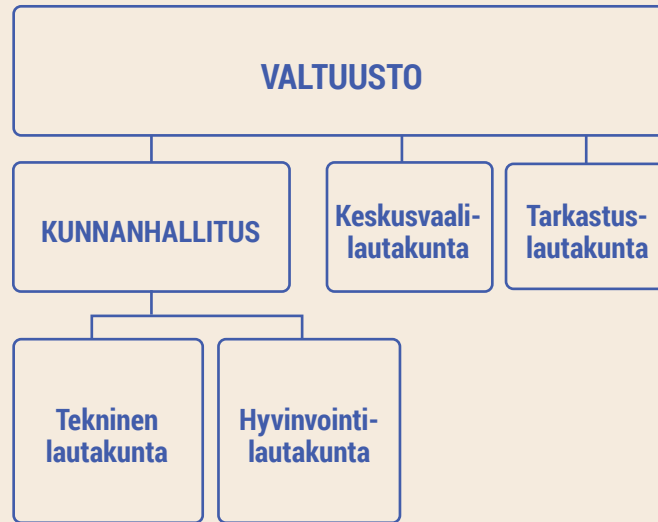
Yhteistyön ja yhdessä toimimisen, työn tuloksellisuuden sekä ennen kaikkea yhteisten asukkaiden näkökulmasta olisi tarkoituksenmukaista, että strategiat keskustelevat ja tavoitteissa olisi mahdollisimman paljon yhdenmukaisuutta.

Hyvinvointialueen ja kuntien välisissä hyteneuvotteluissa keskusteluiden tulee olla aitoa ja ratkaisukeskeistä sekä asiantuntemusta arvostavaa.

Vaikuttava ja osallistava Ranua

PÄÄTÖKSENTEKOELIMET

VAIKUTTAMISTOIMIELIMET

ÄÄNESTYSAKTIIVISUUS KUNTAVAALEISSA

2025	65,9
2021	56,5

OSALLISTAVA BUDJETOINTI
10 000 €

Yhdistykset ja elinvoimaiset kylät osana kunnan hyvinvointityötä

YHDISTYSTOIMINTA

Yhdistykset vahvistavat yhteisöllisyyttä, vähentävät yksinäisyyttä ja edistävät osallisuutta toimintansa kautta.

Lukuisat Ranuan yhdistykset järjestävät erilaisia tapahtumia, joihin myös ne asukkaat, jotka eivät ole mukana yhdistystoiminnassa voivat osallistua. Yhdistysten rooli on merkittävä erityisesti sivukylillä, sillä niiden toiminta tavoittaa niitä henkilöitä, joita kaikki kunnan järjestämä toiminta ei muuten tavoitaisi esim. pitkien välimatkojen vuoksi. Yhdistystoiminnassa myös alueelliset toimijat ovat arvokkaita, tuodessaan säännöllisesti toteutettua eri osa-alueiden vertaistoimintaa paikkakunnalle.

Järjestöyhdyshenkilönä kunnassa toimii vapaa-aikatoimenjohtaja. Tehtävänä järjestöjen tiedon saannin turvaaminen sekä vähintään kerran vuodessa koonnutuvat järjestötapaamiset.

Järjestöjen tulee olla rekisteröitynyt [lähellä.fi](https://lahella.fi) palveluun, jotta kunta voi myöntää avustuksia.

53 kpl

**rekisteröityneitä yhdistyksiä,
joiden kotikunta on Ranua**

Lähde PEH yhdistysrekisteri 2025

RANUAN KYLÄT

Ranuan kunta on ollut mukana vuosina 2021–2025 tukemassa ja kehittämässä kylien toimintaa. Toiminta-avustusta on myönnetty kylille vuosittain ja kylien liikuntapaikkojen ylläpitämiseen on saatu avustusta. Kunnan tavoitteena on ollut pitää kylät aktiivisina ja antaa mahdollisuus kylillä olevien pienimuotoisten suunnitelmien toteuttamiseen.

Ranuan toimivat kylät -hanke toteutui 1.9.2020–31.5.2022. Hankkeessa järjestettiin työpajoja Ranuan jokaisella kylällä ja niissä pohdittiin kyseisten kylien kehittämistä. Hankkeen aikana koottiin useamman kylän muodostamia kyläalueita, jotka yhdessä alkoivat kehittää aluetta. Ranuulle perustettiin kolme uutta kyläyhdistystä ja Ranuan kylien neuvosto aktivoitui uudelleen hankkeen ajaksi. Hankkeen toteuttajana oli Ranuan kunta.

Vuonna 2025 käynnistyi *Simojärvi 2050 – Älykkäät kylät* -hanke. Hanke toteutuu Ranuan Simojärveä ympäröivissä kylissä ajalla 1.9.2025–30.9.2026. Hankkeen toteuttajina on viisi paikallista kylätoimijaa. Hankkeen päämääränä on Simojärven kylien pito-, veto- ja elinvoiman vahvistaminen sekä tukea muiden Ranuan kylien toimintaa esimerkeillä ja kaikille avoimilla infotilaisuuksilla.

Kyläalueiden elinvoimaa ja sitä kautta kyläläisten hyvinvointia on edistetty kuntastrategian sekä hyvinvointi- ja turvallisuussuunnitelman mukaisesti muun muassa seuraavilla osallisuutta ja yhteisöllisyyttä vahvistavilla toimenpiteillä:

- Kunta on myöntänyt kylien yleishyödyllisille yhdistyksille tilapäislainaa, joka on auttanut yhdistyksiä toteuttamaan rahoittajien myöntämiä kylien investointi- ja kehittämishankkeita.

Kunta on toteuttanut mm.

- kyläalueen elinvoimaa edesauttavan *Vesihuollon suunnittelu Piittisjärvi - Pohjasperä - Eteläojanniemi* -tiedonvälityshankkeen
- kuntalaisten yhteisöllisyyttä edistävän *Taistelujen polku* -investointihankkeen
- maatalojen yhteistyötä kehittävän viljelijäryhmähankkeen

Lisäksi kyläläisille on reitistöjä rakentamalla, kunnostamalla ja huoltamalla mahdollistettu turvalliset, ympärivuotiset liikuntamahdollisuudet.

Valtuustokauden 2021–2025 hyvinvointityön strategiset painopisteet

STRATEGINEN PAINOPISTE 1

**Hyvinvoivat ja
aktiiviset
kuntalaiset**

STRATEGINEN PAINOPISTE 2

**Lasten ja nuorten
hyvinvointiin
panostaminen**

STRATEGINEN PAINOPISTE 3

**Osallisuuden ja
yhteisöllisyyden
vahvistaminen**

STRATEGINEN PAINOPISTE 4

**Hyvinvoiva
henkilöstö**

STRATEGINEN PAINOPISTE 1

Hyvinvoivat ja aktiiviset kuntalaiset

TAVOITTEET

- Panostetaan kuntalaisten kokonaisvaltaisen hyvinvoinnin edistämiseen
- Tarjotaan laadukkaita, monipuolisia palveluita ja mahdollisuudet harrastamiseen ja vapaa-ajan viettoon
- Otetaan käyttöön Hyvinvointipassi

NÄISSÄ ONNISTUTTIIN

- Kansalaisopiston ryhmäkoko, vähimmäisosallistujamäärä 7/5
- Hyvät ulkoliikuntareitit ja hiihtoladut sekä niiden kunnossapito
- Lähiluontokohteet, Multilahti
- Osallistava budjetointi
- Matalan kynnyksen jumput kesäaikana ja muu ryhmäliikunta eri ikäryhmille
- Kerkän piha-alueen suunnitelma ja toteutus, palkitseminen
- Hiekoitusoran jako kuntalaisille Hillatorilta
- Kirjastoauto
- Maksuttomat tai liki ilmaiset kulttuuritapahtumat
- Liikuntatempaukset
- Hyvinvointi-iltapäivä/Lähe sieki liikkeelle/ KunnanMummola
- 2022 käynnistynyt kesän Korttelirastit

MITÄ TOIVOTAAN?

- Jäähallin maksuttomuutta
- Istumapenkkejä kylän pintaan

Lähde: Hyvinvointikysely toukokuu 2025

Ranuan kunta osti Honkivaaran joulukuussa 2022 ja alkoi kehittää aluetta vuonna 2023. Nykyiset aktiviteetit valmistuivat kesäkausien 2023 ja 2024 aikana. Marraskuussa 2024 Ranuan kunnalle myönnettiin avustusta ympärivuotisen monikäyttöreitien rakentamiseksi kirkonkylältä Honkivaaraan. Reitti toteutetaan vuosien 2025 ja 2026 aikana.

STRATEGINEN PAINOPISTE 2

Lasten ja nuorten hyvinvointiin panostaminen

TAVOITTEET

- Parannetaan lasten, nuorten ja perheiden palveluja
- Korostetaan lasten oikeuksien ja lapsiystävällisyyden toteutumista päätöksenteossa
- Varmistetaan lasten yksilöllisen oppimisen polut pitämällä ryhmäkoot maltillisina, huomioimalla yksilölliset tarpeet ja vahvistamalla yhdessä tekemisen toimintatapoja

NÄISSÄ ONNISTUTTIIN

- Perhekeskusmalli valmistui
Perhekeskus - Ranua
- Päiväkoti Hillankukka valmistui
- Uusi yläkoulu/lukio Kaarna valmistui Kerkän yhteyteen
- Harrastamisen Suomen mallin kerhoja toteutetaan lasten ja nuorten toiveiden mukaisesti 14 vuosittain, lisäksi muut harrastekerhot
- Kouluterveyskyselyn tulokset paranivat mm. kouluviihtyvyyden osalta ja koulukiusaaminen väheni
- Ranuan kunta sai 2024 Unicefin Lapsiystävällinen kunta -tunnustuksen

HAASTEITA

- Liikkumattomuus-indikaattori
- Kouluruokailuun osallistuminen -indikaattori
- Ahdistus-indikaattori

Kerkän koulukeskuksen pihapiiri on rakennettu lapsille sopivaksi ja se soveltuu hyvin myös vapaa-ajan käyttöön. Alueelta löytyy aidattu tekonurmikenttä, pinnoitettu juoksurata, aidattu pienempi pelikenttä esim. koripalloa tai jalkapalloa varten, lukuisia keinoja ja leikkivälineitä sekä muutamia kuntoiluvälineitä.

STRATEGINEN PAINOPISTE 3

Osallisuuden ja yhteisöllisyyden vahvistaminen

TAVOITTEET

- Otetaan kuntalaiset mukaan päätöksentekoon ja kehittämiseen
- Otetaan käyttöön osallistuva budjetointi
- Vahvistetaan ranualaisuutta

NÄISSÄ ONNISTUTTIIN

- Osallistava budjetointi
- Strategia työpajat
- Kuulemiset
- Kaiku-kortin käyttöönoton valmistelu
- Joulupuukeräys lapsiperheille
- Nuorten kesätyöt ja kesätyöseteli
- Maksuttomia ja kohtuuhintaisia palveluita kattavasti
- Kansalaisopiston kurssitarjonnan vetovoimaisuus
- Mielekkään vapaa-ajan mahdollistaminen mm. Toivolan järjestötilan maksuttomassa käytössä
- Ikäihmisten teemapaneeli
- Lasten ja päättäjien paneeli
- Työpajat ja yhteiskehittäminen
- Ranuan brändityön näkyvyys

HAASTEITA

- Kohtuuhintaiset ja hyväkuntoiset vuokra-asunnot
- Talouden kehittämisen keinoissa

Kuntalaiset valitsivat Multilahden vuoden 2024 osallistuvan budjetoinnin kehittämiskohdeksi. Kuntalaisilla oli mahdollisuus esittää toiveita ja ideoita Multilahden alueen kehittämiseksi ja parantamiseksi. Kesän aikana tehtyjen kunnostustöiden ansiosta Multilahti tarjoaa nyt entistä ehommat puitteet kesäpäivistä nauttimiseen rannalla!

Liikunta edistää hyvinvointia ja terveyttä

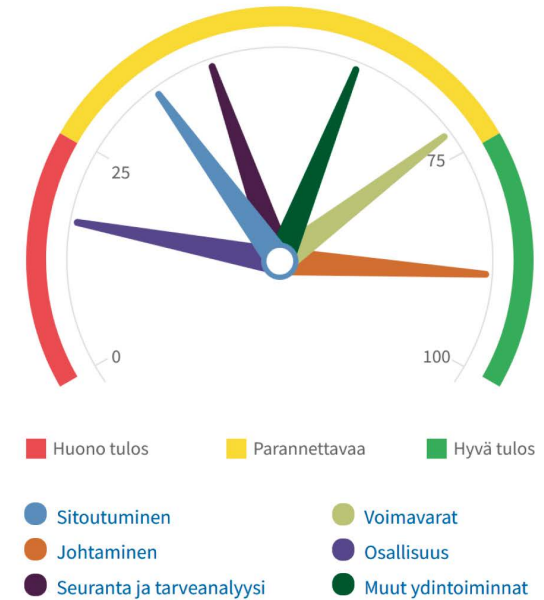
Ranuan kunnassa on tavoitteena edistää kuntalaisten hyvinvointia kokonaisvaltaisesti. Kunta tukee kuntalaisten liikunnan harrastamista sekä vahvistaa elinvoimaista kansalaistoimintaa paikallistasolla, tarjoamalla liikuntapaikkoja ja -palveluita.

Kunnan omat tuottamat omaehtoiset ja ohjatut liikuntapalvelut täydentävät paikallista liikuntatarjontaa, jota kansalaisopisto ja seurat tarjoavat. Kunnan liikuntapalveluiden toiminnan tarkoituksena on turvata liikunta sellaisille kuntalaisille ja ryhmille, jotka eivät kuulu järjestötoiminnan piiriin tai joita liikuntayritysten palvelut eivät tavoita.

Pienessä kunnassa yritysten sekä liikuntaseurojen tarjoamia liikuntamahdollisuuksia on kaikille ikäryhmille vähän. Tämän takia kunnan ylläpitämät liikuntapaikat sekä yhteistyössä yhdistysten ja kansalaisopiston kanssa järjestettävät liikuntatapahtumat ja -ryhmät ovat todella tärkeitä.

Ranua saa kohtuulliset kokonaispisteet TEAviisarissa. Kehitettävää on esim. näkyvyys erilaisissa asiakirjoissa sekä osallisuuden kirjaamisessa. Resurssi liikunnanohjauksen asiantuntijuudessa on hanke-työn varassa.

Lue lisää:
[Tulokset - TEAviisari - Liikunta](#)

Pisteet	2024	2022	2020
Liikunta	52	70	67
Sitoutuminen	35	67	54
Johtaminen	89	56	73
Seuranta ja tarveanalyysi	42	48	44
Voimavarat	72	84	85
Osallisuus	17	100	100
Muut ydintoiminnot	59	64	45

KUNNAN LIIKUNTATOIMEN TOIMINTAMENOT JA INVESTOINNIT LIIKUNTAAN €/ASUKAS

	Ranua 2024	Maan keskiarvo 2024
Toimintamenot	18,05 €	144,55 €
Investoinnit	68,32 €	

Isot erot kunnittain, koska osalla kuntia liikuntatoimeen kuuluu liikunta-
paikkojen kulut. Ranualla tekninen vastaa liikuntapaikoista ja liikuntatoi-
mi liikuntapaikkojen sisällöstä.

LIKKUMATTOMUUDEN JA PAIKALLAANOLON KUSTANNUKSET

Kokonaiskustannukset	Liikkumattomuus	Paikallaanolo
Suorat kustannukset	1 161 000 €	1 306 000 €
Epäsuorat kustannukset	643 000 €	864 000 €

Lue lisää

[Liikkumattomuuden ja paikallaanolon kustannuslaskuri - UKK-instituutti](#)

KUNTOVIHKOT 2021–2024

	Talvikausi	Kesäkausi
2021	19 542	18 291
2022	17 451	16 198
2023	17 382	15 869
2024	13 934	18 671

NOSTOJA TOIMENPITEISTÄ LIIKUNNAN EDISTÄMISEKSI

Luontoliikuntapaikat

- Uudet tulipaikat
- Honkivaaran monitoimireitin rakentamisen aloitus
- Soppanan ja Paason reitin kunnostus
- Portimon lintutornin kunnostus
- Uudet tulipaikat kelkkareittien varsille

Uuden koulukeskuksen liikunnallinen piha-alue

Jalkapallokentän tekonurmen uusiminen

Honkivaaran ulkoilualue

Monitoimikenttä

Lähe sieki liikkeelle/KunnonMummola
sis. mm. maksuttomat
InBody kehonkoostumusmittaukset

Kansalaisopiston liikuntaryhmät
ja niiden edullisuus

Hyvinvointi-iltapäivä

Korttelirastit

Liikkuva Suomi-hankkeet

Ranua kutsuu harrastamaan ja viihtymään luonnossa

Ranualla on kuntakokoonsa nähden loistavat vapaa-ajanviettomahdollisuudet. Ranuan kansalaisopisto, kirjasto ja vapaa-aikatoimen laajat palvelut eri ikäryhmille ovat laadukkaita ja kuntalaisten toiveita kuuntelevia.

Meillä on useita sisä- ja ulkoliikuntapaikkoja. Laajat vesistöt kunnan alueella sekä suoalueet Litokairan soidensuojelualueineen tarjoavat hyvät mahdollisuudet virkistäytymiseen ja luonnon tarkkailuun, hiihtämisestä puhumattakaan. Simojärveltä on helppo lähteä vesille useammista veneenlaskupaikoista ja Simojokea pitkin on mahdollista saavuttaa Perämeri.

Harrastamisen Suomen malli

Harrastamisen Suomen mallin (HSM) tavoitteena on mahdollistaa jokaiselle lapselle ja nuorelle mieluisa ja maksuton harrastus koulupäivän yhteydessä.

Yhdistykset ja seurat

ovat merkittävä voimavara kunnan harrastetarjonnassa sekä tapahtumien järjestäjänä. Vapaaehtoisuus on tärkeää ja kuntalaisille kuten myös vapaaehtoisille elinvoimaa tuovaa elämän laatua.

50 km
retkeilyreittejä

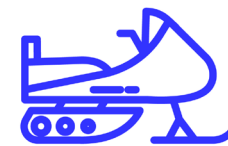
50 kpl
laavuja ja
tulipaikkoja

30 km
maastopyöräily-
reittejä

22 km
latuja

250 km
moottorikelkka-
reittejä

3 kpl
veneenlasku-
paikkoja

Kulttuuri rakentaa yhteisöllisyyttä

Kulttuuri on tärkeä osa kuntalaisten hyvinvointia ja elämänlaatua

Kunnan kulttuuripalvelut nähdään laaja-alaisena hyvinvointia tukevana osana. Kunnan palveluiden lisäksi merkittävänä tekijänä toimivat kolmannen sektorin, paikallisten yhteisöjen ja vapaaehtoisten tekemä työ tapahtumissa ja säännöllisessä harraste-toiminnassa. Kulttuuri tuo todistetusti hyvinvointia ja myönteisiä vaikutuksia mielenterveyteen, osallisuuteen, yhteisöllisyyteen ja kuntalaisten toimintakykyyn.

Kulttuuri on osa hyvinvointityötä

Kunnan kulttuuripalveluihin on satsattu erityisesti kirjaston osalta, jonka lainamäärät ovat valtakunnan huippua. Kirjasto on matalan kynnyksen kulttuuri-keskus, jossa tarjotaan tietoa, elämyksiä ja oppimisen välineitä.

Kulttuuripalveluihin lisäksi sisältyy mm. tapahtumien järjestämistä, näyttelyjä, sekä kulttuuriperinnön vaalimista. Lastenkulttuuria kunta tarjoaa laajasti vuosittain varhaiskasvatukseen ja kouluihin, jolloin saavutettavuus on liki 100 %.

Terveydenedistämisaktiivisuus kulttuurissa

Ranua saa kohtuulliset pisteet TEAviisarissa. Kehitettävää on eniten osallisuudessa, seurantatiedon analysoimisessa ja toimialakohtaisten määritelmien tekeminen terveyden ja hyvinvoinnin edistämiseksi.

Lue lisää
[Tulokset - TEAviisari - Kulttuuri](#)

MUSEOT RANUALLA

Ranuan Pappila- ja pitäjämuseo

Saukkojärven kotiseutu- ja koulumuseo

MAKSUTTOMIA KULTTUURITAPAHTUMIA

Taiteiden yö

Lastenkulttuuritarjonta

Koulu ja varhaiskasvatus

21 kpl 2024

Tappauksia

- ranualainen historiatapahtuma

Konsertit, musiikkiesitykset, kuorot

LISÄKSI

Teatteriesitykset

Konsertit

Järjestöjen ja yhteisöjen tapahtumat

Nuorisotyö osana hyvinvointia Ranualla

Nuorisotyö on keskeinen osa Ranua kunnan hyvinvoinnin edistämistä. Sen tavoitteena on tukea nuorten kasvua, itsenäistymistä ja osallisuutta sekä vahvistaa nuorten minäkuvaa. Nuorisotyö tarjoaa turvallisia aikuisia, mielekästä tekemistä ja mahdollisuuksia sosiaalisten suhteiden rakentamiseen.

Toiminnan keskeiset muodot

Ranualla nuorisotyö toteutuu monipuolisesti eri toimintamuotojen kautta:

- Monkkari 2.0, joka tarjoaa matalan kynnyksen kohtaamispaikan nuorille
- Ohjattu vapaa-ajan toiminta, kuten kerhot, tapahtumat ja retket
- Koulunuorisotyö, jossa nuorisotyöntekijä tukee arkea ja hyvinvointia kouluympäristössä
- Nuorten osallisuus
- Yksilö- ja pienryhmäohjaus, erityisesti tukea tarvitseville nuorille
- Kansainvälinen nuorisotyö

Hyvinvointivaikutukset

- Osallisuuden vahvistuminen
- Yhteisöllisyys ja sosiaaliset taidot
- Mielensterveyden tukeminen
- Arjenhallinnan ja elämäntaitojen vahvistuminen

Ajankohtaiset haasteet

- Nuorten mielenterveyshaasteiden lisääntyminen
- Vapaa-ajan harrastusten rajallisuus Pitkät välimatkat, jotka voivat vaikeuttaa osallistumista
- Etsivässä nuorisotyössä tarve tavoittaa syrjäytymisvaarassa olevia nuoria entistä paremmin

Nuorisotyön budjetti	2025
	226 089
Nuorisopalveluiden henkilötyövuodet	2025
Vapaa-aikatoimenjohtaja	0,25 htv
Vapaa-aikaohjaaja	0,33 htv
Etsivä nuorisotyöntekijä	1 htv
Nuorten työpaja	1,2 htv
Koulunuorisotyöntekijä	1 htv

Lue lisää
[Nuorisotyö kunnissa – Nuorisotilastot.fi](https://nuorisotilastot.fi)

Kirjasto – tiedon, kulttuurin ja kohtaamisen tila

Kirjastolla on merkittävä vaikutus kuntalaisten hyvinvointiin ja keskeinen rooli kunnassa sivistyksen, osallisuuden ja yhdenvertaisuuden edistämässä. Kirjaston toiminta liittyy kunnan lakisääteiseen velvollisuuteen edistää asukkaiden hyvinvointia ja elinvoimaa (Kuntalaki 1§).

Saavutettavia, matalan kynnyksen palveluja

Kirjastopalvelut ovat saatavilla kaikille varallisuudesta, iästä tai taustasta riippumatta. Omatoimiaukioloajat tuovat joustavuutta palveluun.

Lukutaidolla on selkeä yhteys opintomenestykseen ja osaltaan sitä kautta syrjäytymisen ehkäisyyn. Kirjasto tukee ja edistää monipuolista lukutaitoa kaikissa ikäryhmissä aineistojensa lisäksi mm. Kansien kätkössä -lukutaitohankkeen (2022–2025) kautta. Kirjaston demokratiahanke (2023–2024) haastoi kuntalaisia osallistumaan ja vaikuttamaan.

Aineistoja ja kulttuuria kaikille

Kirjasto tarjoaa aineistoja ja palveluja myös esim. lukemisesteisille sekä maahanmuuttajille heidän omalla kielellään. Ikäihmiset tarvitsevat tukea monilukutaidossa ja digitaidoissa.

Kirjasto järjestää kirjailijavierailuja, näyttelyjä ja tapahtumia. Kirjasto osallistuu ikäihmisille suunnattuun Kulttuuripoimuri-hankkeeseen, joka järjesti näyttelyn kirjastossa ja vei kulttuurielämyksiä kylille kirjastoauton mukana.

Mielekästä tekemistä

Kirjastossa on laitteita ja tiloja etätyöskentelyyn, opiskeluun ja ajanviettoon. Kirjasto on tukena harrastuksissa paitsi kirjallisuuden, myös harrastusvälineiden lainaamisessa, esim. sup-lauta, kahvakuulat ja lautapelit.

Kirjasto rauhallisena ja turvallisena ympäristönä vaikuttaa positiivisesti mielenterveyteen ja toimii ihmisten kohtaamispaikkana, kävijöitä on arkipäiväisin keskimäärin 130.

RANUAN KIRJASTON TUNNUSLUKUJA 2021–2025

	2021	2022*	2023	2024	2025
Kokonaislainaus	60 081	54 876	62 338	68 331	69 037
Lainoja / asukas	16,19	14,95	17,23	18,99	19,34
Hankinnat yhteensä	1 313	2 509	2 339	1 888	1584
Aukiolotunnit yhteensä	4 237	4 056	1 930	4 967	5 010
Omatoimiaukiolotunnit	14 54	1 694	2 204	3 046	3 084
Fyysiset käynnit	23 973	24 270	34 215	37 288	33 534
Kulttuuritapahtumien osallistujat	265	12	0	308	282
Monipuoliset lukutaidot, osall. Alle 18 v	-	103	270	194	132

Tuettu kotoutuminen Ranualla

Kotoutumisohjelmassa linjataan paikallisella tasolla maahanmuuttajien kotoutumista edistäviä käytänteitä. Kotoutumisen edistämisen tavoitteena on, että maahanmuuttaja saavuttaa kantaväestön kanssa tasavertaisen aseman yhteiskunnassa niin oikeuksien kuin velvollisuuksienkin osalta.

Ranuan kunta on sitoutunut säädösten ja sopimuksen mukaiseen kotoutumisen edistämistyöhön yhteistyössä muiden julkisten ja yksityisten toimijoiden kanssa. Tavoitteisiin päästään eri toimijoiden välisellä hyvällä yhteistyöllä. Ranuan kunnan kotoutumistyön periaatteena on, että kotoutuja perehdytetään suomalaiseen yhteiskuntaan, ohjataan itsenäiseen toimintaan sekä opastetaan ja ohjataan oikeisiin palveluihin. Ohjataan, ei tehdä puolesta.

Kotoutumisen keskeisiä edellytyksiä ovat riittävä kielitaito, työikäisten työllistyminen, yrittäjäyys sekä maahanmuuttajan osaamisen ja työelämävalmiuksien kehittäminen. Kotoutumistoimenpiteet lähtevät jokaisen maahanmuuttajan yksilöllisistä tarpeista.

Vuonna 2022 Venäjän hyökkäyssota käynnisti pakolaiskriisin, mihin liittyen kuntasopimuksen mukaisesti Ranualle muutti useita perheitä ja henkilöitä. Asumiseen liittyvissä palveluissa tehtiin yhteistyötä Ranuan Vuokra-asunnot Oy kanssa.

Vuosina 2021–2024 pakolaisten vastaanoton järjesti hallinto-osasto. Vuoden 2025 alusta KOTO24-uudistuksen myötä kotoutumisen edistämisen tehtävät siirtyivät tekniselle osastolle hoidettavaksi. Sen jälkeen on järjestetty maahanmuuttajien asiakaspalvelua, suomen kielen opetusta sekä suomea jo jonkin verran osaaville tarkoitettu keskustelulerho. Asiakasneuvontaa on kerran viikossa, ja kielen opetusta ja kerhotoimintaa järjestetään kaksi kertaa viikossa.

Sivistysosasto on vastannut maahanmuuttajien esi- ja perusopetuksesta. Kansalaisopisto on järjestänyt useampia ukrainalaisten iltoja.

Kotopalveluiden kautta on tarjottu kausitöitä, joiden avulla maahanmuuttajat ovat oppineet suomalaista työkulttuuria sekä kieltä. Tämän avulla he ovat siirtyneet opiskelemaan sekä työllistyneet suoraan.

Haastavan työtilanteen vuoksi ukrainalaisten määrä on laskenut Ranualla merkittävästi. Muuttaminen työn perässä on ollut merkittävää, mutta myös muuttamien työllistyminen paikallisille työnantajille.

Hyvää asumista Ranualla

RANUAN INFRA OY

Ranuan Infra Oy on vuonna 2018 toimintansa aloittanut yhtiö, johon sulautettiin Ranuan Vesihuolto Oy, Ranuan Lämpö Oy sekä Ranuan Kuituverkot Oy. Yhtiö on 100 % Ranuan kunnan omistama.

Yhtiön toimialaan kuuluvat vesihuolto, valokuitupalvelut, lämpöhuolto sekä teollisuus-, toimisto- sekä myymälätilojen vuokraus. Vesihuollon toiminta-alue kattaa keskustan alueen sekä osan kunnan sivukylistä. Kaukolämpöverkko kattaa suurimman osan keskustan alueesta. Valokuituverkon kattavuus peittää lähestulkoon koko kunnan alueen.

VUOKRA-ASUNNOT

Ranuan Vuokra-asunnot Oy on 100 % Ranuan kunnan omistama tytäryhtiö. Yhtiö omistaa yhteensä 185 huoneistoa kirkonkylällä sekä sivukylillä. Huoneistojen vuokrausaste vuoden 2025 lopussa oli 80,9 %.

Asuntokanta on rakennettu pääosin 1980–1990 välisenä aikana. Merkittävä osa kohteista on saavuttanut tai saavuttamassa peruskorjauksen. Peruskorjauksia ei kuitenkaan ole tehty yhtiön heikon taloustilanteen vuoksi.

Vuokra-asunnoille on kysyntää matalasta käyttöasteesta huolimatta. Kysytyimpiä huoneistoja ovat kaksiot sekä pienet yksiöt. Yhtiö on pyrkinyt lisäämään kohteiden viihtyvyyttä kunnostamalla kohteiden pihvoja, uusimalla huoneistoja modernein pinnoin ja kalustein.

KAAVOITUS

Kaavoituksella turvataan tonttitarjonnan riittävyys ja ajantasaisuus Ranuan kunnan alueella. Kaavoituksia suunniteltaessa on huomioitu laaditut kehittämissuunnitelmat, vireillä olevat suurhankkeet, yhteiskunnan kehittyminen, kasvava matkailu ja innovatiivinen yritystoiminta.

Simojärven ja Ranuan keskustaajaman alueella on uudistettu ja laajennettu osayleiskaavoja sekä asemakaavoja. Kaavamuutosten ja laajennuksien tavoitteena on huomioida yhteiskunnan muuttuneet tarpeet ja turvata mahdollisuudet matkailuun, yrittämiseen ja vakituiseen asumiseen koko kunnan alueilla.

Kaavoituksessa huomioidaan myös yhteiskunnan digitalisoituminen, Ranuan alueella oleva laajakais-taverkosto sekä yleistyvä etätyö. Kaavoituksella mahdollistetaan muunmuassa viihtyisä asuminen koko kunnan alueella, loma-asuntojen muutokset vakituiseen asuinkäyttöön sekä uusien yritysten ja toimialojen juurtuminen Ranuan maaperään.

Työllisyys elinvoimatekijänä

BUSINESS RANUA

Business Ranua on keskeinen toimija ranualaisten yrittäjien tukemisessa ja paikallisen elinvoiman vahvistamisessa vuosina 2021–2025. Se tarjoaa yrityksille matalan kynnyksen neuvontaa, sparrausta ja kehittämispalveluja, jotka tukevat kasvua, uudistumista ja kilpailukykyä muuttuvassa toimintaympäristössä.

Yrittäjien hyvinvointia on edistetty tarjoamalla henkilökohtaista ohjausta, koulutuksia ja verkostoitumismahdollisuuksia. Näin on pyritty vahvistamaan jaksamista, osaamista ja kykyä vastata liiketoiminnan haasteisiin. Samalla Business Ranua on tukenut yrityksiä turvallisten toimintatapojen kehittämisessä, riskienhallinnassa ja varautumisessa erilaisiin häiriötilanteisiin.

Lisäksi toiminta on vahvistanut yrittäjien välistä yhteistyötä ja yhteisöllisyyttä, mikä tukee sekä yritystoiminnan jatkuvuutta että koko kunnan hyvinvointia.

Tavoitteena vuoteen 2030 mennessä

Ranua on rohkeasti uudistuva ja yritteliäs kunta, jonka elinvoima kumpuaa aktiivisesta yhteisöstä sekä monipuolisesta elinkeinoelämästä ja rikkaasta luonnosta.

Elinvoimainen ja kansainvälistyvä yrittäjätoiminta

1.

Yrittäjämyönteinen Ranua

- Kehitetään yritys- ja elinkeinopalveluja
- Vahvistetaan yritysystävällistä ilmapiiriä
- Järjestetään koulutusta ja mentorointia liiketoiminnan digitalisaatiosta ja verkkokaupasta

2.

Työperäisen maahanmuuton vahvistaminen

- Houkutellaan työntekijöitä ulkomailta
- Edistetään yritysten kykyä ottaa vastaan ulkomaalaistaustaista työvoimaa
- Luodaan palvelupaketti muuttajien ja heidän perheiden vastaanottamiseen

3.

Matkailun edistäminen, vahvuuksina luonto ja eläinpuisto

- Korostetaan Ranuan matkailumarkkinoinnissa ympärivuotisuutta ja luonnon tarjoamia harrastusmahdollisuuksia
- Vesistöjen kuntoa kohennetaan ja kalakantoja elvytetään aktiivisesti
- Mahdollistetaan erilaiset tapahtumat

HYTE-KERROIN

Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen valtionosuuden lisäosa eli HYTE-kerroin on kannustin, joka tarkoittaa, että kuntien rahoituksen valtionosuuden suuruus määräytyy osaksi niiden tekemän hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen työn mukaan.

Hyte-kerroin on valtion tapa varmistaa kuntien aktiivinen toiminta asukkaiden hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseksi myös sote-uudistuksen jälkeen.

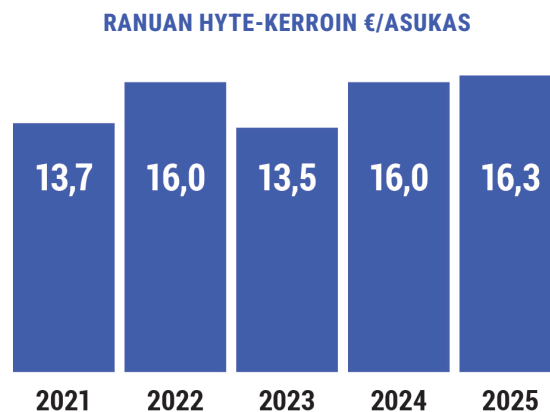
Lue lisää

[HYTE-kerroin – kannustin kunnille - THL](#)

PROSESSI-INDIKAATTORI

Prosessi-indikaattorit kuvaavat kunnan voimavaroja ja toimenpiteitä hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseksi. Niiden avulla mitataan nykytilannetta. Indikaattoreita on kohtuullisen monta, jotta toimintaa voidaan tarkastella laaja-alaisesti.

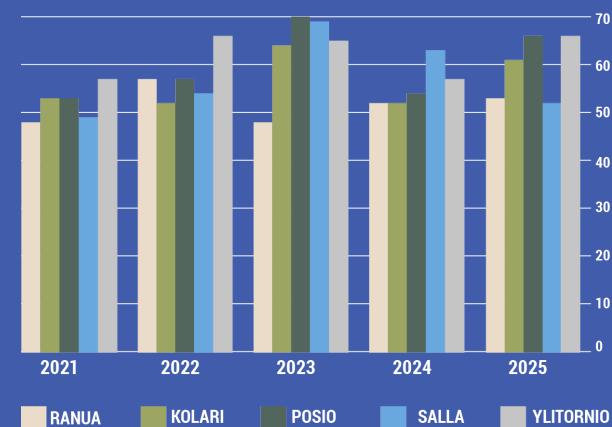
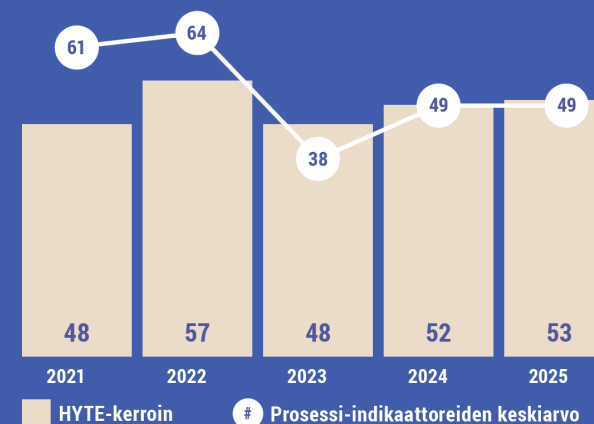
Indikaattorit kuvaavat edellytysten luomista vaikuttavalle ja koordinoitulle hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseksi.

Lähde THL – Sotkanet

Prosessi-indikaattorit	
LIIKUNTA	KUNTAJOHTO
PERUSKOULUT	KULTTUURI

RANUAN HYTEKERROIN

OSA II

VÄESTÖN HYVINVOINNIN TILA

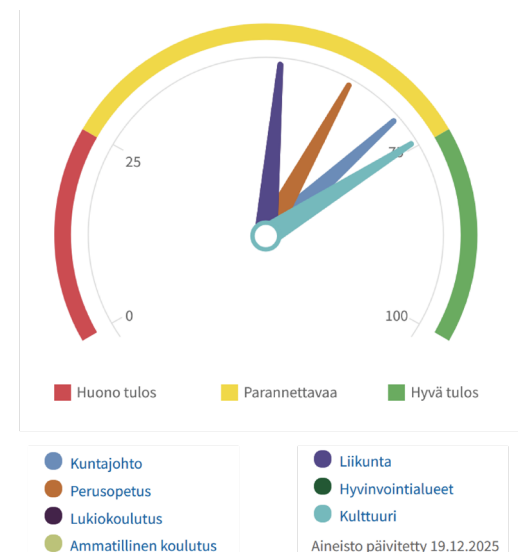
Kunnan tekemä työ terveyden ja hyvinvoinnin edistämiseksi

Ranuaalla on tehty viimeisten viiden vuoden aikana runsaasti toimenpiteitä ja niitä edellyttäenitä päätöksiä ennaltaehkäisyn ja hyvinvoinnin lisäämisen eteen.

Ranuan kunta on rakentanut uuden monitoimikeskus Kerkän, jossa on tilat kirjastolle ja yhtenäiskoulun 1–6 luokille sekä yhtenäiskoulun liikunta- ja ruokasalit. Lisäksi kunta rakensi samaan yhteyteen yhtenäiskoulun yläluokille ja lukiolle tilat Kaarnaan. Samalla koulujen piha-alueista on tehty liikunnalliset ja viihtyisät. Kerkän piha-alue sai Lapin Aluehallintoviraston Liikuntaneuvoston myöntämän liikuntapaikkarakentamisen palkinnon 2024. Lisäksi kuntaan valmistui myös uusi 90-paikkainen Päiväkotiti Hillankukka.

Kunta on myös rakentanut ja kunnostanut lukuisia lähiliikuntapaikkoja, luontoreittejä sekä Honkivaaran ulkoilualueen tulipaikat sekä frisbee- ja luontopolun reitteineen.

Kuntalaisten osallisuutta on kehitetty osallistavan budjetoinnin kautta, lasten ja valtuutettujen päätätäjätilaisuuksilla, ikäihmisten paneeleissa ja kuntalaiskyselyillä. Järjestöillat ovat keränneet järjestötoimijat vähintään kerran vuodessa keskustelmaan ajankohtaisista asioista. Kunnan myöntämien avustusten yhtenä perusteena tulee järjestöjen olla kirjautuneena lappilaiset.fi sivustolle.

Pisteet	Ranua	Koko maa
Kaikki sektorit	62	72
Kuntajohto	70	87
Perusopetus	62	64
Lukiokoulutus	52	69
Ammatillinen koulutus	..	66
Liikunta	52	69
Hyvinvointialueet	..	59
Kulttuuri	74	77

Väestön hyvinvointia ja sen eteen tehtyä työtä kuvaavat indikaattorit

Ranualla lapset ja nuoret harrastavat vähintään keran viikossa jotain, mikä on enemmän kuin muualla. Lapset ja nuoret tietävät keskimääräistä paremmin tarjolla olevan harrastetarjonnan. Riittävästi terveytensä kannalta liikuntaa harrastavien määrä on alhainen lasten ja nuorten osalta. Nuorten kohdalla indikaattorit kertovat hieman kohenevasta hyvinvoinnin kokemuksesta. Esimerkiksi 8. ja 9. luokkalaisten kokemus omasta terveydentilasta on kokenut.

Alkoholin käyttö on huomattavan vähäistä verrattuna verrokkikuntiin. Nikotiiniuotteiden (nuuska, nikotiinipussit) käyttö peruskoulun 8. ja 9. luokkalaisten keskuudessa on vähentynyt, mutta lukiolaisten keskuudessa käyttö on kohtuullisen runsasta. Kohtalainen tai vaikea ahdistus on lisääntynyt 5.-6. luokkalaisten keskuudessa. Laajemmin sosiaalisten tilanteiden pelko näkyy kaikilla koulun luokka-asteilla. Fyysisen uhan ja häiritsevän seksuaalisen ehdottelun kokemusta on myös nähtävissä. Vähintään kahdesti päivässä hampaat harjaa useampi kaikilla luokka-asteilla, lukiolaisten keskuudessa 78%.

Lastensuojelun avohuollon asiakkaita on Ranualla ollut verrokkeja vähemmän, mutta kuitenkin enemmän kuin Lapin hyvinvointialueella. Ranualla n. 20% perheistä on yhden (1) vanhemman perheitä, mikä on merkittävästi alle Laphan ja verrokkikuntien taso. Syrjinnän kokemusta on 8.-9.-luokkalaisten keskuudessa keskiarvoa vähemmän.

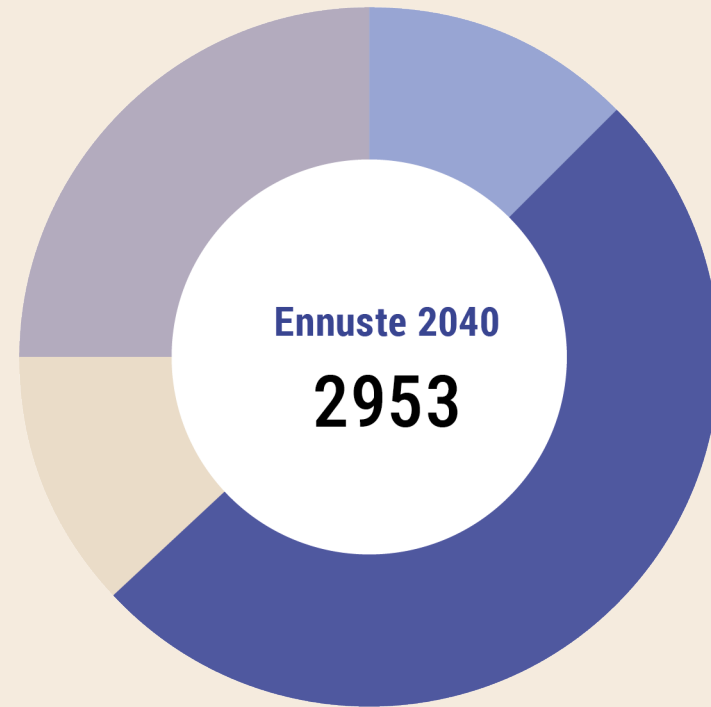
Avohoidon lääkärikäynnit ovat olleet koholla koko kuluvan vuosikymmenen. Mielenterveysperusteisesti sairauspäivärahaa saaneitten joukko on hieman kasvanut, kuten osassa verrokkikunnista. Positiivisesti kunta näkyy asukaskyselyiden hyödyntäjänä päätöksiä tehtäessä.

Ikääntyneiden kaatumisiin ja putoamisiin liittyviä hoitojaksoja on ollut verrokeista merkittävästi vähiten. Iäkkäiden ympärivuorokautisen palveluasumisen asiakkaita on hieman vähemmän ja kotona asuvia 75-vuotiaiden määrä on maakunnan keskitasoa.

Väestörakenne ja ennuste Ranualla

Alle 15-vuotiaita	573	16,0 %
15-64-vuotiaita	1803	50,5 %
65-74-vuotiaita	657	18,4 %
Yli 75-vuotiaita	537	15,0 %

Alle 15-vuotiaita	372	12,6 %
15-64-vuotiaita	1497	50,7 %
65-74-vuotiaita	352	11,9 %
Yli 75-vuotiaita	732	24,8 %

Koulutus ja työllisyys

Työlliset % väestöstä

▲	2023	34,2
2,7 %	2022	33,3

Työkyvyttömyyseläkettä saavat 25–64-vuotiaat % vastaavan ikäisestä väestöstä

▼	2024	12,2
-3,9 %	2023	12,7

Toimeentulotukea pitkäaikaisesti saaneet 25–64-vuotiaat % vastaavan ikäisestä väestöstä

▼	2024	1
-16,7 %	2023	1,2

Koulutuksen ulkopuolelle jääneet 17–24 vuotiaat % vastaavan ikäisestä väestöstä

▲	2024	9,7
0,8 %	2023	8,9

Koulutustasomittain

▲	2024	302
1,9 %	2023	297

Mielenterveyden ja käyttäytymisen häiriöiden vuoksi työkyvyttömyyseläkettä saavat % vastaavan ikäisestä väestöstä

16–24-vuotiaat

▼	2024	2,4
-14,3 %	2023	2,8

25–64-vuotiaat

▼	2024	5,9
-6,4 %	2023	6,3

Mielenterveysperusteisesti sairauspäivärahaa saaneet 25–64-vuotiaat % vastaavan ikäisestä väestöstä

▲	2024	38,6
12,5 %	2023	34,3

Sosiaali- ja terveyden- huolto

Perusterveydenhuollon avohoidon kaikki lääkärikäynnit / 1000 asukasta		
▲	2024	2261
5,0 %	2023	2153

Perusterveydenhuollon avohoidon lääkärikäynnit / 1000 vastaavan ikäistä		
15-49-vuotiaat		
▲	2023	1664
16,8 %	2022	1425
50-64-vuotiaat		
▲	2023	2322
17,8 %	2022	1972

Päihteiden vuoksi sairaaloiden ja terveyskeskusten vuodeosastoilla hoidossa olleet 25-64-vuotiaat / 1000 vastaavan ikäistä		
▲	2024	5,5
61,8	2023	3,3

Erityiskorvattaviin lääkkeisiin oikeutettuja 25-64-vuotiaita / 1000 vastaavan ikäisestä väestöstä		
▼	2024	26,5
-0,8 %	2023	26,7

Mielenterveyden häiriöihin sairaalahoitoa saaneet 0-17-vuotiaat / 1000 vastaavan ikäistä		
▲	2019	8,4
25,4 %	2018	6,7

Psykiatrian laitoshoidon hoitopäivät 0-16-vuotiailla / 1000 vastaavan ikäistä		
▲	2024	150,1
62,5 %	2023	92,4

Lastensuojeluilmoitusten lukumäärä (THL)		
▲	2024	138
34,0 %	2023	103

Lastensuojelun avohuollon asiakkaat, 18-24-vuotiaat vuoden aikana % vastaavan ikäisestä väestöstä		
▲	2024	6,3
37,0 %	2023	4,6

Kodin ulkopuolelle sijoitetut 0-17-vuotiaat % vastaavan ikäisestä väestöstä		
▼	2024	0,7
-53,3 %	2023	1,5

Turvallisuus

Poliisin tietoon tulleet henkeen ja terveyteen kohdistuneet rikokset
/ 1000 asukasta

▲	2025	8,7
4,8 %	2023	8,3

Koulukiusattuna vähintään kerran viikossa
% 8. ja 9. luokan oppilaista

▼	2024	6
-33,3 %	2023	9

Alioikeuksissa tuomitut 15 vuotta täyttäneet
/ 1000 vastaavan ikäistä

▼	2023	6
-22,1 %	2022	7,7

Kokenut fyysistä uhkaa vuoden aikana
% 8. ja 9. luokan oppilaista

▼	2024	6
-33,3 %	2023	9

Rikoksista syylliseksi epäillyt 0–14-vuotiaat
/ 1000 vastaavan ikäistä

▲	2024	75
657,6 %	2023	9,9

Kokenut seksuaalista häirintää/
väkivaltaa vuoden aikana
% lukion 1. ja 2. luokkalaisista

▲	2025	13 %
2 %	2023	11 %

Varhaisnuoret ja nuoret

Tosi humalassa vähintään
kerran kuukaudessa
% 8. ja 9. luokan oppilaista

▼	2025	3
-57,1 %	2023	7

Nuuskaa päivittäin
% 8. ja 9. luokan oppilaista

▼	2025	2
-66,7 %	2023	6

Kokeillut laittomia
huumeita ainakin kerran
% 8. ja 9. luokan oppilaista

▼	2025	3
-25,0 %	2023	4

Harrastaa hengästyttävää liikuntaa
vapaa-ajalla korkeintaan 1 h viikossa
% 8. ja 9. luokan oppilaista

▲	2025	33
43,5 %	2023	23

Ei voi juuri koskaan keskustella
vanhempinsa kanssa asioistaan
% 8. ja 9. luokan oppilaista

▼	2025	7
-30,0 %	2023	10

Kohtalainen tai vaikea
ahdistuneisuus
% 8. ja 9. luokan oppilaista

▼	2025	17
-26,1 %	2023	23

Ei yhtään
läheistä ystävää
% 8. ja 9. luokan oppilaista

▼	2025	6
-53,9 %	2023	13

% Lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijoista

▼	2025	6
-53,9 %	2021	13

Kokee terveydentilansa
keskinkertaiseksi tai huonoksi
% 8. ja 9. luokan oppilaista

▼	2025	21
-30,0 %	2023	30

% Lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijoista

▼	2023	47,5
-40,0 %	2019	19

Ei syö koululounasta
päivittäin (%)
% 8. ja 9. luokan oppilaista

▼	2025	34
-22,7 %	2023	44

% Lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijoista

▼	2025	29
-41,0 %	2023	41

Lapset ja lapsiperheet

Lapsiperheet % perheistä

▼	2024	32,9
-1,5 %	2023	33,4

Yhden vanhemman perheet % lapsiperheistä

▲	2024	19,2
11,0 %	2023	17,3

Kokoaikaiseen varhaiskasvatukseen osallistuneet % vastaavan ikäisestä väestöstä

1-2-vuotiaat

▲	2020	45,7
1,56 %	2019	45,0

3-5-vuotiaat

▲	2020	58,2
4,86 %	2019	55,5

Perusterveydenhuollon lastenneuvolan käynnit / 1000 0-7-vuotiasta

▲	2024	3583
10,8 %	2023	3235

Ikäihmiset

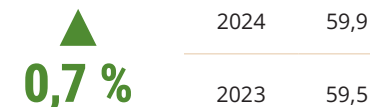
Kotona asuvat 75 vuotta täyttäneet
% vastaavan ikäisestä väestöstä

Perusterveydenhuollon avohoidon
lääkärikäynnit 65 vuotta täyttäneillä
1 000 vastaavan ikäistä

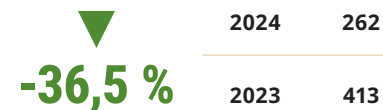
Erityiskorvattaviin lääkkeisiin
oikeutettuja 65 vuotta täyttäneitä
% vastaavan ikäisestä väestöstä

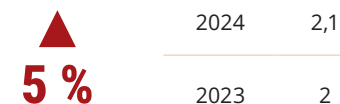
Yksinasuvat 75 vuotta
täyttäneet
% vastaavan ikäisestä väestöstä

Kaatumisiin ja putoamisiin liittyvät
hoitojaksot
65 vuotta täyttäneillä
10 000 vastaavan ikäistä

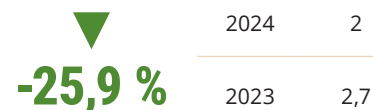
Erityiskorvattaviin lääkkeisiin
psykoosin vuoksi oikeutettuja
65 vuotta täyttäneitä
% vastaavan ikäisestä väestöstä

Ympäri vuorokautisen
palveluasumisen 75 vuotta
täyttäneet asiakkaat
% vastaavan ikäisestä väestöstä

Vammojen ja myrkytysten vuoksi
sairaalassa hoidetut
65 vuotta täyttäneet
% vastaavan ikäisestä väestöstä

Täyttä kansaneläkettä saaneet
65 vuotta täyttäneet
% vastaavan ikäisestä väestöstä

OSA III

**HYVINVOINTISUUNNITELMA
VALTUUSTOKAUDELLE
2025–2029**

JOHDANTO

Hyvinvointisuunnitelma on asiakirja, joka ohjaa kuntalaisten hyvinvoinnin ja terveyden edistämistä valtuustokaudella 2025–2029. Se perustuu edellisen valtuustokauden ajalta laadittuun laajaan hyvinvointikertomukseen.

Ranuan kunnan hyvinvointityö perustuu kuntalakiin (410/2025) ja sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämislakiin (612/2021), jotka velvoittavat kuntia edistämään asukkaidensa hyvinvointia ja alueellista elinvoimaa. Suunnitelmassa on asetettu konkreettiset tavoitteet ja toimenpiteet, joilla vastataan kertomuksessa esiin nousseisiin kehittämistarpeisiin indikaattoritietojen pohjalta.

Ranuan kunnan suunnitelman strategiset painopisteet ovat

- hyvinvoiva kuntalainen/mielen hyvinvointi,
- elintavat ja fyysinen hyvinvointi,
- arjen turvallisuus sekä
- kestävä elinympäristö.

Hyvinvointityö on poikkihallinnollisesti johdettua ja se on osa kuntastrategian toimeenpanotyötä. Työtä ohjaa hyvinvointityöryhmä. Olennaista työssä on, että sitä tehdään yhteistyössä eri toimialojen, hyvinvointialueen sekä kolmannen sektorin kanssa. Hyte-työ on kaikkien vastuualueiden sekä yksiköiden vastuulla.

Hyvinvointisuunnitelma vuosille 2025–2029 laaditaan työkaluksi, jolla Ranuan kunta pyrkii rakentamaan kuntalaisilleen hyvän asuinympäristön, joka on entistä terveellisempi ja turvallisempi elää ja voida hyvin. Hyvinvoinnin, terveyden ja turvallisuuden toteutumista seurataan TEA-viisaritulosten, hyvinvointikyselyn ja vuosiraporttien pohjalta. Näistä saadut tiedot analysoidaan ja saadun tiedon pohjalta pohditaan toimenpiteet, joilla esiin nousseisiin havaintoihin puututaan.

Valtuustokauden 2021–2025 tehdyn hyvinvointikertomuksen indikaattoreiden perusteella tähän suunnitelmaan nousee kehittämiskohteiksi muun muassa fyysisen aktiivisuuden lisääminen, mielen hyvinvointi, yhteisöllisyys ja osallisuus, sekä nuorten työllisyys- ja talousosaaminen.

Suunnitelmassa keskitytään erityisesti fyysisen aktiivisuuden, mielen hyvinvoinnin sekä osallisuuden ja yhteisöllisyyden lisäämiseen. Hyvinvointityötä tehdään yhteistyössä hyvinvointialueen kanssa, jossa kunnan vastuulla ovat mm. sivistys-, kulttuuri- ja vapaa-aikapalvelut sekä liikunta- ja osallisuustoiminnot.

Tämä asiakirja on strateginen kokonaisuus, jossa ei ole määritelty yksityiskohtaisia luetteloita. Asiakirjaan asetetut tavoitteet ja toimenpiteet ohjaavat kunnan hyvinvointityötä valtuustokauden ajan.

Strategiset painopisteet

Hyvinvointisuunnitelma rakentuu neljän strategisen painopisteen varaan. Painopisteet on valittu ranualaisten hyvinvointia kuvaavan indikaattori- ja kokemustiedon pohjalta.

Ranuan uuteen kuntastrategiaan asetetut arvot ja tavoitteet ohjaavat kuntalaisten hyvinvointia edistävää työtä. Strategisiin painopisteisiin on määritelty ikäryhmäkohtaiset päätavoitteet ja toimenpiteet seuraavalle nelivuotiskaudelle. Painopisteet tavoitteineen ja toimenpiteineen on laadittu väestöryhmittäin yleisellä tasolla.

Tavoitteiden ja toimenpiteiden toteutumista seurataan ja arvioidaan vuosittain. Hyvinvointisuunnitelmassa määritellyt mittarit auttavat tehtyjen toimenpiteiden vaikutusten arviointia. Tavoitteiden saavuttamiseksi tehdään poikkihallinnollisen yhteistyön lisäksi tiivistä yhteistyötä Lapin hyvinvointialueen, seurakunnan, järjestöjen sekä muiden keskeisten yhteistyötahojen kanssa.

**Hyvinvoiva kuntalainen,
mielen hyvinvointi**

Arjen turvallisuus

**Elintavat ja fyysinen
toimintakyky**

Kestävä elinympäristö

Valtuustokaudelle
2026–2029 asetetut
painopistealueet
ja kehittämiskohteet
ikäryhmittäin

LAPSET JA NUORET

TAVOITTEET

Yhteisöllisyys ja osallisuus

Tyytyväinen elämäänsä, mielen hyvinvointi

Fyysinen aktiivisuus lisääntyy ja toimintakyky vahvistuu

Nuorten talous- ja työllisyys- osaaminen kehittyy

TOIMENPITEET

Luodaan lasten kuulemisen malli
myös varhaiskasvatukseen

Osallistava budjetointi,
luodaan toimiva prosessi kouluihin ja päivähoitoon

Matalan kynnyksen toiminta lapsiperheille

Edistetään digitaalista hyvinvointia ja
otetaan kansalliset suositukset käyttöön

Tunnetaitojen opettaminen
varhaiskasvatus - koulut

Nuorisotyötä kouluissa, tiloilla, kerhoissa, matalan
kynnyksen tapahtumat, maksuttomat tapahtumat

Lastenkulttuurin tarjonta

Harrastamisen Suomen mallin kohdentaminen
vähän liikkuviin ja sosiaalisesti haasteellisiin
lapsiin ja nuoriin

Liikuntaneuvonta ja -ohjaus

Hyvän ravitsemuksen ja ravitsemustiedon
edistäminen

Ehkäisevän päihdetyön toimenpiteet

Nuorten työllistymistä edistävät toimenpiteet,
esim. kesätyöt, kesätyösetelit

Nuorten taloudellista hyvinvointia edistävät
toimenpiteet

VASTUUTAHOT

Hallinto-osasto
Sivistysosasto
Tekninen osasto

Sivistysosasto
Hallinto-osasto

Sivistysosasto
Tekninen osasto

Hallinto-osasto
Sivistysosasto

MITTARI / SEURANTA

Toteutuneet
kuulemistilaisuudet

Kouluterveyskysely

Hyvinvointikysely

Osallistava budjetointi
(aloitteet, toteutukset)

Kokoontumiskerrat

Kouluterveyskysely

Osallistuneet nuoret

Tapahtumien määrä/
osallistujat

MOVE!-mittaukset

Kouluterveyskysely

Liikunnan edistäminen
kunnissa
- TEA-viisari pistemäärä

Myönnetyt kesäsetelit

Kunnan kesätyöpaikat

Yrityskyläopinnot

Valtuustokaudelle
2026–2029 asetetut
painopistealueet
ja kehittämiskohteet
ikäryhmittäin

TYÖIKÄISET

TAVOITTEET	TOIMENPITEET	VASTUUTAHOT	MITTARI / SEURANTA
Arjen turvallisuus lisääntyy	Asuinympäristön turvallisuus kehittyi Häiriö- ja poikkeusoloissa toimimisen osaaminen vahvistuu	Hallinto-osasto Tekninen osasto Sivistysosasto Kansalaisopisto Ranuan Infra Ranuan Vuokra-asunnot	Ilkivallan määrä Tiedottaminen ja opastaminen
Fyysinen aktiivisuus lisääntyy ja työelämäpystyvyys vahvistuu	Vahvistetaan liikuntaneuvontaa Hyvän ravitsemuksen ja ravitsemustietouden lisääminen Ylläpidetään liikuntapaikkojen ja luontoliikuntakohteiden kunnossapitoa Ehkäisevän päihdetyön toimenpiteet	Sivistysosasto Kansalaisopisto Tekninen osasto Hallinto-osasto	Liikuntaneuvontaan osallistuneiden määrä Käyttäjämäärät Kuntovihko talvi/kesä Työkyvyttömyysindeksi – Kela, THL Sairastavuusindeksi – Kela, THL Liikunnan edistäminen kunnissa – TEA-viisari pistemäärä Työttömien työnhakijoiden määrä
Osallisuus ja yhteisöllisyys lisääntyy	Luodaan lisää uusia mahdollisuuksia toisten kohtaamiseen Osallistava budjetointi Kuntalaisraadit Vanhemmuuden tukeminen	Sivistysosasto Vapaa-aikatoimi Kansalaisopisto Tekninen osasto Hallinto-osasto	Osallistavan budjetoinnin ideat, määrät Hyvinvointikysely joka 2. vuosi
Tyytyväinen elämänsä, mielen hyvinvointi	Lähiluonnon mahdollisuuksien tarjoaminen Kansalaisopiston mielen hyvinvointiin liittyvät kurssit	Sivistysosasto Tekninen osasto	Kuntovihkot Kurssimäärät Ulkoreitistöjen kunnossapito
Kestävä elinympäristö	Luontoarvot turvattuina - luonto- ja virkistysarvojen huomioiminen - ympäristötietoisuuden lisääminen kuntalaisille Viihtyisät asuinalueet - asumisviihtyisyyden parantaminen yhteistyöllä - hyvin suunniteltu ja saavutettava elinympäristö	Sivistysosasto Kansalaisopisto Tekninen osasto Hallinto-osasto	Hyvinvointikyselyt Käyttäjäkyselyt
Kasvuhakuinen kunta	Veto- ja pitovoimainen asuminen ja palvelut Hyödynnetään digitaalisia ratkaisuja palveluiden saavutettavuudessa	Hallinto-osasto Tekninen osasto Ranuan Infra Ranuan Vuokra-asunnot	Ranuan julkaisut (some / lehdet) Vuokra-asuntojen käyttöaste

Valtuustokaudelle
2026–2029 asetetut
painopistealueet
ja kehittämiskohteet
ikäryhmittäin

IKÄIHMISET

TAVOITTEET

TOIMENPITEET

VASTUUTAHOT

MITTARI / SEURANTA

Arjen turvallisuus lisääntyy

Kaatumisen ehkäisy
Monilukutaitoa ja digiosaamista
lisäävät toimet
Asuinympäristön turvallisuus kehittyi
Häiriö- ja poikkeusoloissa toimimisen
osaaminen vahvistuu

Hallinto-osasto
Tekninen osasto
Sivistysosasto
Kansalaisopisto
Ranuan Infra
Ranuan Vuokra-asunnot

Kaatumiseen ja putoamisiin liittyvät
hoitokaksot/10 000 asukasta – THL
Lonkkamurtumat 65 täyttäneillä,
% vastaavan ikäisestä väestöstä – THL

Fyysinen aktiivisuus lisääntyy ja työelämä- pystyvyys vahvistuu

Vahvistetaan liikuntaneuvontaa
Hyvän ravitsemuksen ja
ravitsemustietouden lisääminen
Ylläpidetään liikuntapaikkojen ja
luontoliikuntakohteiden kunnossapi-
toa
Muistiterveyden edistäminen
Ehkäisevän päihdetyön toimenpiteet

Sivistysosasto
Kansalaisopisto
Tekninen osasto
Hallinto-osasto

Liikuntaneuvontaan osallistuneiden
määrä
Käyttäjämäärät
Kuntovihko talvi/kesä
Työkyvyttömyysindeksi, Kela, THL
Sairastavuusindeksi – Kela, THL
Ikäihmisten kuntosalivuorojen
käyttäjämäärät
Kotona asuvien ikäihmisten määrä
Liikunnan edistäminen kunnissa
– TEA-viisari pistemäärä

Osallisuus ja yhteisöllisyys lisääntyy

Luodaan lisää uusia mahdollisuuksia
toisten kohtaamiseen
Osallistava budjetointi
Kuntalaisraadit
Kansalaisopiston kurssitarjonta
päiväaikaan

Sivistysosasto
Vapaa-aikatoimi
Kansalaisopisto
Tekninen osasto
Hallinto-osasto

Osallistavan budjetoinnin ideat, määrät
Hyvinvointikysely joka 2. vuosi
Ikäihmisten vanhusten viikon
asukasraati
Ikäihmisille suunnatun
kurssitarjonnan määrä

Tyytyväinen elämäänsä, mielen hyvin- vointi

Lähiluonnon mahdollisuuksien
tarjoaminen
Kansalaisopiston mielen hyvinvointiin
liittyvät kurssit

Sivistysosasto
Tekninen osasto

Ulkoilutapahtumat
Kansalaisopiston kurssimäärät